

Sector Commissie Banken (SCB)

# **Verwachtingen over de toelichting van de impact COVID-19 in halfjaarberichten 2020 van banken**

Juli 2020

Koninklijke Nederlandse  
Beroepsorganisatie  
van Accountants



**NBA**

## Verwachtingen over de toelichting van de impact COVID-19 in halfjaarberichten 2020 van banken

### 1. Inleiding

Banken nemen een bijzondere plaats in de maatschappij in en zijn onmisbaar in het functioneren van het economisch verkeer. Hun maatschappelijke rol vullen ze tegenwoordig in door aan een breed publiek uitleg te geven over geld en geldzaken. Maar na de kredietcrisis is het vertrouwen in banken en bankiers nog steeds broos (bron: [NVB vertrouwensmonitor](#)).

De COVID-19-crisis heeft aangetoond dat banken nu beter en sneller in staat zijn hun maatschappelijke rol in crisissituaties op te pakken en in korte tijd ruime (financiële) ondersteuning aan particulieren en bedrijven te geven. Uit cijfers van de NVB (bron: [NVB Corona Monitor](#)) bleek dat eind juni 2020:

- het aantal geholpen particuliere klanten bijna 32.000 bedraagt, dat 19.000 klanten een betaalpauze voor hun hypotheek hebben ontvangen en 12.000 een betaalpauze voor (consumptieve) leningen;
- het aantal geholpen bedrijven 152.000 bedraagt en het totaalbedrag aan ondersteuning door het uitstellen van aflossingen, verstrekken van nieuwe leningen en aanvullende kredietruimte EUR 17 miljard bedraagt.

De banken maken door de COVID-19-crisis hogere kosten voor hun risk management en voor het bijzonder beheer. Ze maken bijvoorbeeld meer kosten doordat een toenemend aantal klanten in de problemen komt met de aflossing. Toch willen banken nu juist steun geven en onderdeel van de oplossing zijn in plaats van onderdeel van het probleem zoals dat tijdens de kredietcrisis het geval was. Door Basel III en IV en de beperkingen die opgelegd zijn in het uitkeren van dividend konden banken buffers opbouwen, waardoor ze nu in de COVID-19-crisis in staat zijn ondersteuning te bieden door, al dan niet met staatsgarantie, kredieten en leningen te verstrekken.

Bedrijven en ook banken zijn door de COVID-19-crisis in onzekere tijden terecht gekomen. Na de intelligente lockdown half maart komt de economie vanaf juli langzaam weer op gang. Maar de mate van herstel van bepaalde sectoren is zeer onzeker. Instituties als CPB en DNB ([zie DNB Overzicht Financiële Stabiliteit \(OFS\) van juni jl](#)) zijn somber over de economie en voorspellen fors negatieve economische cijfers zoals een sterke krimp en fors oplopende werkloosheid<sup>1</sup>. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de terugbetaling van de leningen die banken verstrekt hebben aan particuliere klanten en bedrijven. Duidelijk is dat er (meer) voorzieningen moeten worden genomen, zeker als op termijn de staatssteun wordt afgebouwd.

### 2. Doel van deze publicatie

De Sector Commissie Banken (SCB)<sup>2</sup> wil met deze publicatie uitleg geven over het belang van betrouwbare jaar- en halfjaarcijfers van banken in deze unieke COVID-19-omstandigheden. Het gaat hierbij vooral om het zo transparant mogelijk toelichten van onzekerheden en bijzondere omstandigheden zoals de bij het maken van schattingen gedane aannames. Het is nu nog erg lastig om de impact van de crisis op de banken te bepalen.

---

<sup>1</sup> Er zijn niet alleen negatieve berichten. Het CBS bijvoorbeeld komt soms ook met positieve berichten. Veel hangt af van innovatie/adaptability. Hoe veerkrachtig de economie zal blijken te zijn is op voorhand niet te zeggen.

<sup>2</sup> De SCB is een door het NBA bestuur ingestelde commissie om het bestuur te informeren en te adviseren. De rol is nu meer om vanuit een maatschappelijke rol een dialoog met stakeholders aan te gaan om nieuwe ontwikkelingen te signaleren en daarop gezamenlijk met behoud van ieders verantwoordelijkheid in te spelen.

Het is te vergelijken met navigeren in dichte mist, maar ondanks de grote onzekerheden willen stakeholders dat banken in halfjaarberichten ingaan op vragen als:

- Wat zeggen de cijfers van banken in tijden van grote onzekerheden als gevolg van de crisis en hoe werkt dat door in toekomstige cijfers?
- Waar moet je bij jaarverslagen en halfjaarberichten op letten om de impact van de crisis voor de bank goed te kunnen begrijpen?
- Waarom zijn toelichtingen zo belangrijk in het begrijpen van jaar- of halfjaarcijfers?
- Wat ligt in deze crisissituatie de focus van de accountant bij de uitvoering van zijn werkzaamheden op de halfjaarcijfers?

Om de financiële positie van een bank goed te kunnen begrijpen is een toelichting op de bedrijfsvoering, de samenstelling van kredietportefeuilles en de gehanteerde economische veronderstellingen erg belangrijk. Banken gaan onder onzekere omstandigheden uit van economische scenario's en rekenen de gevolgen hiervan door voor hun bedrijfsvoering.

In het vervolg van deze publicatie wordt op hoofdlijnen ingegaan op de impact van de COVID-19-crisis op de banken en de informatieverstrekking in jaarrekening, kwartaal- en halfjaarbericht. Ook de rol van toezichthouders en de externe accountant en interne auditor wordt kort belicht.

### **3. Impact COVID-19 op banken**

#### Jaarrekening 2019

Bij de uitbraak van de COVID-19-crisis half maart waren de meeste controleverklaringen bij de jaarrekening van banken al afgegeven of stonden op het punt te worden afgegeven. De IFRS<sup>3</sup> verslaggevingsregels die door veel banken worden gehanteerd, beschouwen de in maart opkomende COVID-19-crisis als een 'gebeurtenis na balansdatum' en schrijven voor dat de impact van deze crisis niet in de jaarcijfers over 2019, die de financiële situatie per 31 december 2019 weergeeft, verwerkt mag worden (zie ook [NBA Alert 42: Impact coronacrisis op accountantswerkzaamheden](#)). Wel kwam het voor dat door de uitbraak van de crisis op het laatste moment, indien het jaarverslag 2019 nog niet was opgemaakt, nog aanpassingen in de toekomstparagraaf van het bestuursverslag<sup>4</sup> en in de toelichting op gebeurtenissen na balansdatum werden doorgevoerd. Consequentie voor de door de accountant afgegeven controleverklaring was dat er in een aantal gevallen een toelichting (paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden) kwam over de ontstane grote onzekerheid als gevolg van de COVID-19-crisis waarin de accountant een verwijzing opnam naar de toelichting van het bestuur op de ontstane (onzekere) situatie.

In tegenstelling tot de jaarrekening 2019 zijn de effecten van de COVID-19 crisis wel verwerkt in de cijfers over het eerste kwartaal van 2020.

---

<sup>3</sup> International Financial Reporting Standards, uitgegeven door de IASB

<sup>4</sup> het jaarverslag bestaat uit het bestuursverslag, de jaarrekening met toelichtingen en de overige gegevens, waarin opgenomen de controleverklaring van de accountant.

### Eerste kwartaalcijfers 2020

De cijfers over het eerste kwartaal van 2020 van de grootste Amerikaanse en Europese banken zijn begin mei gepubliceerd. Analyses in de media geven aan dat forse toevoegingen aan de voorzieningen voor kredietverliezen zijn gedaan<sup>5</sup>. Al snel werd duidelijk dat de impact op de voorziening voor kredietverliezen groot zal zijn en dat de crisis op diverse gebieden (ondersteuning overheid, werkgelegenheid, export, inkomens) veel onzekerheid met zich mee brengt. Door de economische krimp worden veel kredieten en leningen niet of met grote vertraging afgelost. Banken zullen daarom fors meer moeten gaan voorzien voor oninbaarheid van leningen. De [Rabobank gaf half mei aan](#) dat de kredietvoorzieningen tweemaal zo hoog zullen zijn (circa EUR 2 miljard) als het gemiddelde jaarlijkse niveau van een volledige economische cyclus. Ook [de Volksbank](#) is begin juli met een COVID-19-update gekomen waarbij de belangrijkste gevolgen van de crisis voor de rest van het jaar zo goed mogelijk worden ingeschat en toegelicht.

De toelichtingen van Europese en Nederlandse banken in de cijfers over het eerste kwartaal zijn beperkt geweest. Een aantal grote Engelse banken als [HSBC](#), [Lloyds Banking Group](#) en [RBS](#) hebben een relatief uitgebreide toelichting (via disclosures) gegeven aan stakeholders. Ook Nederlandse grootbanken schetsen een relatief duidelijk beeld van de onzekerheid als gevolg van de COVID-19-crisis en, uitgaande van een aantal economische scenario's, de (mogelijke) gevolgen voor de financiële positie van hun bank, zoals liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit.

### Halfjaarbericht 2020

Banken willen ondanks de vele onzekerheden als gevolg van de Covid-19-crisis een zo goed mogelijk inzicht geven in de uitkomsten van hun bedrijfsvoering in het halfjaarbericht 2020. In de jaarrekening zijn al uitgebreid de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling alsmede toelichtingen op jaarrekeningposten opgenomen. De waarderingsgrondslagen veranderen door de COVID-19-crisis niet en zijn ook voor 2020 van toepassing. Bij banken wordt voor de waarderings van activa en passiva, bij de toepassing van IFRS, uitgegaan van huidige en toekomstige economische omstandigheden. Dit betekent bijvoorbeeld voor het bepalen van de voorziening voor kredietrisico's dat de kredietportefeuilles van de banken worden gewaardeerd rekening houdend met de verwachte toekomstige kredietverliezen.

De kredietvoorzieningen zijn gebaseerd op toekomstverwachtingen waarbij met behulp van modellen schattingen worden gemaakt waarin wordt uitgegaan van bepaalde veronderstellingen ten aanzien van de kans op wanbetaling en het verlies dat daaruit vervolgens voortvloeit (waarbij bijvoorbeeld rekening wordt gehouden met de waarde van onderpand, zoals van een woning). Deze verwachtingen geven de visie van de raad van bestuur van de bank op de toekomst weer waarbij de verwachte macro-economische situatie wordt afgeleid van meerdere scenario's. Bij het opstellen van die scenario's maken banken gebruik van eigen economische bureaus, maar kijken ook naar ramingen van toezichthouders (DNB, ECB), overheidsinstanties (CPB, IMF, WTO) of externe deskundigen. Deze ramingen zijn eensgezind: door de COVID-19-crisis ondergaat de economie een behoorlijke teruggang. Omdat er grote onzekerheid is over de omvang en duur van de economische teruggang is een belangrijk aandachtspunt of de modellen in de omstandigheden van de COVID-19-crisis wel de goede uitkomsten geven. Ook omdat bij het ontwikkelen van deze modellen waarschijnlijk geen rekening is gehouden met een pandemie van deze omvang. Daarom worden door banken stresstesten op de uitkomsten uitgevoerd. De accountant beoordeelt het proces op basis waarvan een bank zijn uiteindelijke inschatting baseert op robuustheid.

---

<sup>5</sup> Uit de cijfers van persbureau Bloomberg blijkt dat de grootste banken in de wereld per eind april in de eerste drie maanden van het jaar \$ 80 miljard opzij hebben gezet. Negen Amerikaanse banken waren goed voor \$ 32,5 miljard, veertien Europese voor \$ 18,8 miljard. Banken in China nemen de bulk van de rest voor hun rekening.

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-29/biggest-banks-set-aside-66-billion-as-virus-fallout-hits-loans>

Afgaande op benchmarks kan de gemiddelde stijging in de voorzieningen per eind maart ten opzichte van eind december 2019 oplopen tot circa 25%.

Veel banken hanteren voor de halfjaarcijfers IAS 34 (*Interim Financial Reporting*). Dit is een internationale verslaggevingsstandaard voor te publiceren halfjaarcijfers. Het schrijft een verkorte balans en resultatenrekening voor waarbij dezelfde waarderingsvoorschriften gehanteerd worden als bij de jaarcijfers, tenzij een nieuwe verslaggevingsstandaard van kracht is geworden (dat was in 2020 niet het geval). IAS 34 schrijft ook voor dat als een gebeurtenis of transactie belangrijk is voor het begrijpen van veranderingen in de financiële positie of prestaties van de bank, zoals bijvoorbeeld de verliezen uit toegenomen kredietverliezen, deze toegelicht moeten worden in het halfjaarbericht.

Uitgaande van IAS 34 en rekening houdend met de bijzondere omstandigheden van de crisis gelden de volgende attentiepunten:

- als gevolg van de grotere schattingonzekerheid zal extra aandacht uit moeten gaan naar de aannames die zijn gehanteerd bij het maken van kasstroomprognoses en -projecties voor het bepalen van kredietvoorzieningen. Zoals bijvoorbeeld de kans op wanbetaling en de waardeontwikkeling van onderpanden.
- het uitvoeren van meer gevoeligheidsanalyses als gevolg van wijzigingen in veronderstellingen bij het bepalen van kredietvoorzieningen
- de impact van (overheids)maatregelen die zijn genomen om de economische gevolgen van COVID-19 in te perken en hoe die zijn meegenomen in de gemaakte prognoses<sup>6</sup>.

#### Rol van toezichhouders

Vanwege de COVID-19-crisis hebben toezichhouders (DNB, ECB en ESMA) vanuit hun rol als bewaker van de stabiliteit van het financiële systeem nadere interpretaties gegeven van de door banken te hanteren verslaggevingsregels. Hierbij gaat het met name om de toepassing van verslaggevingsregel IFRS 9. IFRS 9 is een relatief nieuwe standaard die in 2018 is ingevoerd. Een belangrijk verschil met de voorgaande standaard (IAS 39) is dat nu reeds voorzieningen mogen worden getroffen voor verwachte toekomstige kredietverliezen. Doordat kredietverliezen daardoor eerder kunnen worden genomen, beoogt IFRS 9 meer anticyclisch te zijn in crisissituaties in plaats van deze juist te versterken doordat (onder IAS 39) de grootste verliezen pas op het hoogtepunt van de crisis konden worden genomen. Door de beperkte ervaringen met IFRS 9 is discussie ontstaan of de wijzigingen in de standaard voldoende zijn om het beoogde doel te realiseren (zie [ook Zorg over kredietvoorzieningen bij banken op Accountant.nl](#)).

Ondanks de COVID-19-crisis en de grote onzekerheden die hiermee gepaard gaan doen toezichhouders een beroep op alle betrokkenen om zo transparant en betrouwbaar mogelijk de halfjaarcijfers en de toelichtingen daarop te presenteren in het halfjaarbericht. Duidelijk moet in het halfjaarbericht tot uitdrukking komen wat de impact van COVID-19 is op de financiële situatie (liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit). De bank moet ook in staat zijn om risico's, en dan met name de continuïteitsrisico's, in te schatten. Tijdige communicatie tussen bank, DNB en accountant over zich voordoende probleem- en knelpunten is belangrijk om ook tijdig maatregelen te kunnen nemen.

De Europese wetgever heeft eind juni 2020 aangegeven dat banken desgewenst tijdelijk de stijging in voorzieningen als gevolg van de toepassing van IFRS 9 (uitgezonderd de zogeheten stage 3 leningen), en die gerelateerd zijn aan de COVID-19-crisis, niet of ten dele ten laste hoeven te brengen van hun kapitaalpositie. Daarnaast kunnen banken ervoor kiezen gebruik te maken van een tijdelijke regeling waarbij niet-gerealiseerde winsten en verliezen op staatsleningen, die op fair value basis met mutaties door het eigen vermogen worden gewaardeerd, niet of ten dele worden genomen. De Europese wetgever beoogt hiermee een aantal effecten door COVID-19 niet of minder te laten

---

<sup>6</sup> Onderscheid kan hierbij worden gemaakt in twee typen maatregelen: (1) de overheid tracht de impact van de crisis te verzachten (bijvoorbeeld door de NOW-regeling) en (2) er wordt guidance gegeven ten aanzien van de calculatiesystematiek voor IFRS 9, bijvoorbeeld ten aanzien van generieke moratoria. Zie vooral de [brief van de ECB](#)

doorwerken in de kapitaalpositie van banken waardoor banken hun kredietverlening aan de reële economie zo veel mogelijk kunnen voortzetten. Het zijn facultatieve regelingen en het totale toekomstige effect voor banken is nog niet duidelijk.

#### Rol van externe accountant en interne auditor

De rol van de externe accountant is vooral tijdig de dialoog zoeken met het bestuur van de bank en de auditcommissie (van de raad van commissarissen). De dialoog moet gaan over de ontwikkelingen bij de bank en de verwachtingen die de bank en de accountant hebben over het halfjaarbericht en dan met name de verwachte impact van COVID-19 op de bedrijfsvoering en de wijze waarop dit wordt uiteengezet. Transparantie is hierbij een belangrijk aspect als het gaat om het inzicht geven in de opbouw van modellen, het maken van schattingen en veronderstellingen en het beschrijven van economische scenario's. De hierop gebaseerde analyses moeten specifiek en diepgaand zijn en aansluiten op de karakteristieken van de desbetreffende bank. De accountant toetst de robuustheid van de procedures en zal zich professioneel kritisch opstellen en meer diepgaand zijn werkzaamheden verrichten als de weergave van de impact op de bank door de accountant als niet toereikend wordt beoordeeld.

Bij halfjaarberichten geeft de accountant een oordeel met een beperkte mate van zekerheid af, een zogenaamde beoordelingsverklaring. Bij het beoordelen van de halfjaarcijfers spreekt de accountant voornamelijk met diverse medewerkers van de bank in relevante posities om inlichtingen in te winnen en voert cijferanalyses uit om voldoende en geschikte assurance-informatie te verkrijgen. Maar wat zijn voldoende werkzaamheden bij halfjaarcijfers 2020 in de situatie van een unieke crisis?

De interne auditor geeft inzicht en assurance aan het management van de banken door het intensief monitoren en auditen van de effectiviteit van governance, risk management en control processen. Dit omvat ook het nagaan van de impact van de crisis op risk en operationele banksystemen en het testen van procedures voor de bepaling van verwachte kredietverliezen, waarbij ook de interpretatie van IFRS en guidance van toezichthouders wordt meegenomen. Belangrijk is dat de uitkomsten van deze werkzaamheden en mogelijke hieruit voortkomende signalen van afwijkende patronen worden bediscussieerd en geanalyseerd. De werkzaamheden van de interne auditor vormen ook noodzakelijke input voor de externe accountant en toezichthouder. Deze werkzaamheden gaan met betrekking tot COVID-19 overigens verder dan de aan het kredietrisico gerelateerde zaken. Ook bijvoorbeeld de impact van thuiswerken, liquiditeit management en andere mogelijke COVID-19-risico's worden meegenomen.

#### **4. Aandachtspunten en aanbevelingen voor halfjaarberichten van banken**

Zoals hiervoor geschetst zullen de halfjaarberichten voor de periode eindigend op 30 juni 2020 anders dan in voorgaande jaren een uitvoerigere toelichting vereisen. De van toepassing zijnde verslaggevingsstandaard IAS34 *'Interim Financial Reporting'* schrijft immers voor dat in het halfjaarbericht een beknopte toelichting volstaat, tenzij er zich sinds het opstellen en uitbrengen van de jaarcijfers significante wijzigingen hebben voorgedaan. Daar de ernst en omvang van de COVID-19-uitbraak pas bekend werd in de tweede helft van maart 2020 toen de meeste banken reeds hun jaarcijfers over 2019 hadden gepubliceerd, betreft dit de eerste op basis van IFRS opgestelde externe publicatie die een nadere toelichting vereist die voldoet aan de verslaggevingsvereisten. Wij merken hierbij op dat de eerste kwartaalberichten (voor de periode geëindigd op 31 maart 2020) van Nederlandse banken niet zijn opgesteld conform IAS 34 en ook niet zijn beoordeeld door de externe accountant. De halfjaarcijfers daarentegen worden meer diepgaand beoordeeld en met name in de toelichtingen zal voldoende het verhaal van de leiding van de bank moeten doorklinken.

Bij het opstellen van deze halfjaarberichten onderkennen wij de volgende belangrijke aandachtspunten (inclusief aanbevelingen) voor de opstellers van deze berichten:

### Portefeuille samenstelling

De impact die de COVID-19-uitbraak heeft op de verwachte kredietverliezen van banken is sterk afhankelijk van de samenstelling van de leningenportefeuille van de bank. Een eerste belangrijk onderscheid hierbij is die tussen zakelijke en particuliere klanten. Bedrijven in bepaalde sectoren worden in het bijzonder zwaar geraakt, te denken valt aan de sectoren gerelateerd aan de logistiek en vrijetijdsbesteding, zoals de luchtvaart en de toerisme-industrie. Dit raakt zowel grootzakelijke klanten zoals bijvoorbeeld de KLM, maar ook het midden- en kleinbedrijf zoals restaurants en reisbureaus. Ook waar het particuliere leningen betreft zijn de risico's voor banken toegenomen, als het bijvoorbeeld gaat om hypotheek en consumptief krediet is de kans op wanbetaling toegenomen voor bijvoorbeeld ZZP'ers die als gevolg van de COVID-19 crisis een verlies van inkomen hebben.

Kortom, voor een goed inzicht in de impact van de COVID-19 crisis op het risicoprofiel van de bank is het van belang dat banken een goed inzicht verschaffen in de samenstelling van hun leningenportefeuille. Om die reden verwachten wij dat banken in hun halfjaarberichten uitvoerige specificaties opnemen van hun leningenportefeuille naar type tegenpartij en sectoren. En goed voorbeeld hiervan is opgenomen in bijlage 1 en betreft de toelichting die [HSBC Holdings Plc](#) (HSBC) heeft opgenomen in haar bericht over het eerste kwartaal. Deze tabel laat een uitsplitsing van de leningenportefeuille naar type lening en landen zien en toont de voorziening voor kredietverliezen per categorie. Voorts heeft HSBC in de tekstuele toelichting opgenomen welke sectoren waarin het leningen heeft uitstaan in het bijzonder zijn geraakt door de COVID-19-crisis.

### Toekenning maatregelen

In reactie op de COVID-19-crisis hebben veel Nederlandse banken coulerie verleend aan klanten, veelal in de vorm van zogenaamde 'betaalpauses'<sup>7</sup>. Deze betaalpauses houden in dat klanten voor enige tijd worden vrijgesteld van het betalen van rente en aflossing ter overbrugging van een periode van (significant) inkomensverlies. De meest voorkomende en generiek toegepaste vorm van zo'n betaalpaus betreft particuliere hypotheek waar klanten drie tot zes maanden worden vrijgesteld van betaling. De meeste Nederlandse banken bieden dergelijke betaalpauses in enigerlei vorm aan.

Als deze betaalpauses alleen leiden tot uitstel van betaling hebben deze maatregelen geen effect op de voorzieningen. Maar het is wel een mogelijke indicatie voor een toegenomen risico op wanbetaling door de klant. Wanneer er sprake is van een toenemende kans op wanbetaling schrijven de accounting standaarden voor dat er meer voorzien moet worden voor te verwachte verliezen.

De inschatting hiervan is heel erg subjectief van aard. Dit zou er toe kunnen leiden dat banken dit verschillend benaderen en hun schattingen dan ook op verschillende wijze toepassen. Om die reden vinden wij het van belang dat banken in hun halfjaarberichten veel aandacht besteden aan de mate waarin betaalpauses of gelijksoortige maatregelen (zogenaamde forbearance) zijn toegekend en op welke wijze hiermee in de schatting van de voorziening rekening is gehouden.

Dit kan bijvoorbeeld door een toelichting op de belangrijkste aannames en schatting die gebruikt zijn bij de totstandkoming van de halfjaarcijfers.

### Toepassing macro-economische scenario's

Onder IFRS 9 dient rekening gehouden te worden met de te verwachten toekomstige kredietverliezen over de eerst volgende twaalf maanden (voor leningen waarbij het kredietrisico niet is toegenomen), dan wel over de looptijd van de lening (voor leningen waarbij het kredietrisico wel is toegenomen, zogenaamde ECL: 'expected credit losses'). Met andere woorden: toekomstverwachtingen worden

---

<sup>7</sup> Zie voor het onderscheid tussen de collectieve en individuele moratoria het [EBA rapport](#)

zwaar meegewogen bij de berekening van de voorziening op rapportagedatum. Eén van de belangrijkste aannames zijn de macro-economische vooruitzichten. Normaal verlopen deze vooruitzichten conform een business cyclus. Forward looking voorzieningen lopen op een redelijk voorspelbare manier hierin mee. Do COVID-19 schok staat los van deze tendens en kan leiden tot een plotselinge step-up in de voorzieningen. Dit schokeffect op de bredere economie zal één van de meest belangrijke variabelen zijn bij de bepaling van de voorziening per 30 juni 2020. In het bijzonder omdat mogelijk voor een groot aantal leningen sprake zal zijn van een toename van het kredietrisico waardoor de voorziening moet worden bepaald voor de verwachte verliezen over de gehele looptijd van de lening in plaats van alleen voor de eerste 12 maanden (in IFRS 9 termen omdat leningen migreren van stage 1 naar stage 2). Belangrijke indicatoren hierbij zijn de (vorm van) economische krimp en de ontwikkeling van de werkloosheid en huizenprijzen. Overigens is dit sterk afhankelijk van de sector en heb je specifieke indicatoren nodig om dit correct te verwerken. Fitness centra, cultuur en toerisme bijvoorbeeld worden harder geraakt dan andere sectoren.

Diverse instanties hebben zich reeds uitgelaten over de aangepaste verwachte macro-economische vooruitzichten als gevolg van de COVID-19-crisis. Zo heeft de DNB in juni haar verwachtingen inzake de economischer vooruitzichten gepubliceerd in een basis scenario , een mild en een zwaar scenario. In haar raming wijst DNB op de inherente significante onzekerheden omtrent deze ramingen.

## **5. Conclusie**

Banken zullen bij het opstellen van hun halfjaarberichten de laatst bekende economische verwachtingen als vertrekpunt nemen in de scenario-analyses. Accountants verwachten dat banken uitvoerige toelichtingen opnemen over gehanteerde macro-economische vooruitzichten omdat de onderliggende aannames belangrijke impact hebben op de modeluitkomsten én omdat er sprake is van veel onzekerheid omtrent de toekomstige situatie. Banken zullen hierbij ook kenbaar maken welke weging ze meegeven aan de diverse scenario's (mild, basis, zwaar). Dit om te kunnen begrijpen waarom bepaalde aannames zijn gedaan.

Een goed voorbeeld van een dergelijke toelichting is opgenomen in bijlage 2 afkomstig uit het halfjaarbericht van 'Australia and New Zealand Banking Group Limited' waaruit blijkt op welke wijze de bank haar aannames heeft herzien als gevolg van de COVID-19 crisis.



## BIJLAGEN

### Bijlage 1: HSCB 1Q20 Earnings Release

#### Summary of credit risk

Summary of credit risk (excluding debt instruments measured at FVOCI) by stage distribution and ECL coverage by industry sector at 31 March 2020

	Gross carrying/nominal amount <sup>1</sup>				Allowance for ECL					ECL coverage %					
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	POCI <sup>2</sup>	Total	Stage 1	Stage 2	Stage 3	POCI <sup>2</sup>	Total	Stage 1	Stage 2	Stage 3	POCI <sup>2</sup>	Total
	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m	\$m	%	%	%	%	%
Loans and advances to customers	934,252	101,714	14,401	300	1,050,667	(1,498)	(3,078)	(5,713)	(96)	(10,385)	0.2	3.0	39.7	32.0	1.0
Personal	395,313	16,860	4,839	–	417,012	(708)	(1,697)	(1,274)	–	(3,679)	0.2	10.1	26.3	–	0.9
– Europe	175,659	7,592	2,319	–	185,570	(132)	(820)	(659)	–	(1,611)	0.1	10.8	28.4	–	0.9
– of which: UK	143,239	6,111	1,513	–	150,863	(110)	(792)	(406)	–	(1,308)	0.1	13.0	26.8	–	0.9
– of which: UK first lien mortgages	128,177	1,802	1,036	–	131,015	(14)	(17)	(111)	–	(142)	–	0.9	10.7	–	0.1
– of which: UK other personal lending	15,062	4,309	477	–	19,848	(96)	(775)	(295)	–	(1,166)	0.6	18.0	61.8	–	5.9
– Asia	169,782	5,764	751	–	176,297	(258)	(359)	(177)	–	(794)	0.2	6.2	23.6	–	0.5
– of which: Hong Kong	117,050	2,665	248	–	119,963	(108)	(224)	(51)	–	(383)	0.1	8.4	20.6	–	0.3
– of which: Hong Kong first lien mortgages	86,745	1,002	42	–	87,789	(1)	–	–	–	(1)	–	–	–	–	–
– of which: Hong Kong other personal lending	30,305	1,663	206	–	32,174	(107)	(224)	(51)	–	(382)	0.4	13.5	24.8	–	1.2
– MENA	5,469	353	277	–	6,099	(60)	(86)	(176)	–	(322)	1.1	24.4	63.5	–	5.3
– North America	38,996	2,316	1,271	–	42,583	(122)	(174)	(150)	–	(446)	0.3	7.5	11.8	–	1.0
– Latin America	5,407	835	221	–	6,463	(136)	(258)	(112)	–	(506)	2.5	30.9	50.7	–	7.8
Corporate and commercial	469,067	79,770	9,267	299	558,403	(742)	(1,334)	(4,321)	(95)	(6,492)	0.2	1.7	46.6	31.8	1.2
– Europe	152,308	18,765	4,563	120	175,756	(274)	(513)	(1,508)	(43)	(2,338)	0.2	2.7	33.0	35.8	1.3
– of which: UK	107,267	14,144	3,263	73	124,747	(226)	(447)	(954)	(32)	(1,659)	0.2	3.2	29.2	43.8	1.3
– Asia	232,818	40,215	2,081	132	275,246	(248)	(330)	(1,422)	(35)	(2,035)	0.1	0.8	68.3	26.5	0.7
– of which: Hong Kong	147,390	24,993	616	49	173,048	(122)	(193)	(408)	(25)	(748)	0.1	0.8	66.2	51.0	0.4
– MENA	17,272	5,658	1,853	18	24,801	(61)	(164)	(1,048)	(12)	(1,285)	0.4	2.9	56.6	66.7	5.2
– North America	55,380	13,737	483	–	69,600	(60)	(266)	(172)	–	(498)	0.1	1.9	35.6	–	0.7
– Latin America	11,289	1,395	287	29	13,000	(99)	(61)	(171)	(5)	(336)	0.9	4.4	59.6	17.2	2.6
Non-bank financial institutions	69,872	5,084	295	1	75,252	(48)	(47)	(118)	(1)	(214)	0.1	0.9	40.0	100.0	0.3
– Europe	27,709	1,014	227	1	28,951	(16)	(16)	(75)	(1)	(108)	0.1	1.6	33.0	100.0	0.4
– of which: UK	20,184	874	105	–	21,163	(12)	(14)	(5)	–	(31)	0.1	1.6	4.8	–	0.1
– Asia	29,178	3,669	18	–	32,865	(24)	(26)	(18)	–	(68)	0.1	0.7	100.0	–	0.2
– of which: Hong Kong	17,599	3,010	18	–	20,627	(9)	(20)	(18)	–	(47)	0.1	0.7	100.0	–	0.2
– MENA	284	51	34	–	369	–	(1)	(12)	–	(13)	–	2.0	35.3	–	3.5
– North America	11,314	313	6	–	11,633	(4)	(3)	(5)	–	(12)	–	1.0	83.3	–	0.1
– Latin America	1,387	37	10	–	1,434	(4)	(1)	(8)	–	(13)	0.3	2.7	80.0	–	0.9
Loans and advances to banks	84,208	353	–	–	84,561	(13)	(1)	–	–	(14)	–	0.3	–	–	–
Other financial assets at amortized cost	701,322	3,078	149	1	704,550	(48)	(74)	(47)	–	(169)	–	2.4	31.5	–	–
Loan and other credit-related commitments	586,262	27,208	831	1	614,302	(152)	(220)	(112)	–	(484)	–	0.8	13.5	–	0.1
– personal	223,368	1,712	191	–	225,271	(13)	(1)	–	–	(14)	–	0.1	–	–	–
– corporate and commercial	222,187	24,443	637	1	247,268	(131)	(218)	(112)	–	(461)	0.1	0.9	17.6	–	0.2
– financial	140,707	1,053	3	–	141,763	(8)	(1)	–	–	(9)	–	0.1	–	–	–
Financial guarantees	16,478	2,651	148	4	19,281	(19)	(33)	(6)	–	(58)	0.1	1.2	4.1	–	0.3
– personal	769	1	1	–	771	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– corporate and commercial	11,597	2,344	142	4	14,087	(17)	(32)	(5)	–	(54)	0.1	1.4	3.5	–	0.4
– financial	4,112	306	5	–	4,423	(2)	(1)	(1)	–	(4)	–	0.3	20.0	–	0.1
At 31 Mar 2020	2,322,522	135,004	15,529	306	2,473,361	(1,730)	(3,406)	(5,878)	(96)	(11,110)	0.1	2.5	37.9	31.4	0.4

**Bijlage 2: Australia and New Zealand Banking Group Limited – Half Year 31 March 2020 Financial Report**

**NOTES TO CONDENSED CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS**

Judgement/Assumption	Description	Changes and considerations during the half year ended 31 March 2020
<b>Base case economic forecast</b>	The Group derives a forward looking "base case" economic scenario which reflects ANZ's view of the most likely future macro-economic conditions.	<p>There have been no changes to the types of forward looking variables (key economic drivers) used as model inputs in the current half year.</p> <p>As at 31 March 2020, the base case assumptions have been updated to reflect the rapidly evolving situation with respect to COVID-19. This includes an assessment of the impact of central bank (monetary policy), governments (wage subsidies), and institution specific responses (such as payment holidays). These are considered in determining the length and severity of the forecast economic downturn.</p> <p>The expected outcomes of key economic drivers for the base case scenario as at 31 March 2020 and those previously used as at 30 September 2019 are described below under the heading "Forecast base case assumptions".</p>
<b>Probability weighting of each scenario (base case, upside<sup>1</sup>, downside<sup>1</sup> and severe downside<sup>2</sup> scenarios)</b>	Probability weighting of each scenario is determined by management considering the risks and uncertainties surrounding the base case scenario.	<p>The key consideration for probability weightings in the current period is the continuing impact of COVID-19.</p> <p>In addition to the base case forecast which reflects largely the negative economic consequences of COVID-19, greater weighting has been applied to the downside and severe downside scenarios given the Group's assessment of downside risks.</p> <p>The assigned probability weightings in Australia, New Zealand and Rest of world are subject to a high degree of inherent uncertainty and therefore the actual outcomes may be significantly different to those projected. The Group considers these weightings in each geography to provide the best estimate of the possible loss outcomes and has analysed inter-relationships and correlations (over both the short and long term) within the Group's credit portfolios in determining them.</p>

Koninklijke Nederlandse  
Beroepsorganisatie  
van Accountants



Postbus 7984  
1008 AD Amsterdam  
Antonio Vivaldistraat 2-8  
1083 HP Amsterdam  
T 020 301 03 01  
[nba@nba.nl](mailto:nba@nba.nl)  
[www.nba.nl](http://www.nba.nl)